

DELO

TRST 31. marca 1993 - Leto XLV. - Štev. 4 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abb. postale - Gruppo II-B/70% - 700 lir

Direktor ALBIN Škerk - Ureja uredniški odbor - Odgovarja FERDI ZIDAR - Uredništvo in uprava: Trst, Ulica S. Spiridione 7 - Telefon (040) 366833
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi 2, tel. (0481) 84436 - Poštni tekoči račun 14454342 - Letna naročnina 12.000 lir - Tisk in fotostavek GRAPHART - tel. (040) 772151

DA na referendumu manjšini v prid

Eden osnovnih problemov demokracije danes v Italiji je, kako vrniti politiki oziroma izvoljenim zborom (od Parlamenta do občin) zaupanje, ki so ga pri javnem mnenju izgubili. S politologi bi lahko rekli, da se je porušilo ravnovesje med tremi klasičnimi oblastmi, ki "držijo" demokracijo:

- zakonodajna (Parlament, Deželni sveti....) in izvršna (vlada) oblast ne uživata več zaupanja večine prebivalstva, zaradi česar je pridobila na moči sodna oblast, ki ima - kot vemo - sploh polne roke dela zaradi "tangentopole". Jasno je, da nosijo prav tiste stranke in politiki, ki so imeli doslej oblast v državi, glavno, če že ne izključno odgovornost za opisano stanje. Ta ugotovitev, ki zadeva vladne stranke, je gotovo osnovnega pomena (in volilci jo upoštevajo....), a znano je tudi, da je pri javnem mnenju padla senca na stranke in politike precej splošno in da je zato danes za obstoj demokracije kot take prvenstvenega pomena vprašanje, kako rehabilitirati vlogo politike in vzpostaviti ponovno ravnovesje med oblastmi politične narave na eni ter sodno oblastjo na drugi strani. Izboljšati za en ali dva procenta rezultat svoje stranke na volitvah z obstoječim volilnim sistemom, bi pomenilo šibko tolažbo, ker to ne bi rešilo stvari. Nasprotno, volitve s tem volilnim sistemom ne bi pokazale stvarne alternative in bi ohranile današnji pluristrankarski kaos, ki žal še dodatno diskreditira politiko.

Zaradi tega je nujna volilna reforma; ki bo dala v Italiji ljudem možnost in občutek, da z volilnim glasom konkretno odločajo o novi možni večini, ki bo državi vladala; dati ljudem možnost, da samo kaznujejo dosedanje odgovorne politike je zdaj že premalo v interesu demokracije!

Zato je nujno zmagati na volilnem referendumu z DA-jem, ker s tem bodo ljudje "prisilili" parlament, da izdela volilno reformo večinskega sistema.

Slovinci moramo pri tem aktivno sodelovati in prispevati za zmago DA. Volilna reforma za večinski sistem je tudi za našo manjšino zelo koristna vsaj iz dveh razlogov:

1) tak volilni sistem spodbuja slovenske politične komponente k skupnemu volilnemu nastopanju in jim daje obenem možnost, da ohranijo svojo organizirano avtonomijo.

2) spodbuja celotno manjšino k skupnemu nastopanju z demokratičnimi naprednimi silami večinskega naroda. Vse to krepi volilne možnosti naše manjšine.

Kdor zanika ta dejstva in plaši s trditvijo, da bo večinski sistem onemogočil izvolitev Slovencev, skriva resnične možnosti.

Že večkrat smo zapisali, da lani 5. aprila nismo v tržaškem volilnem okrožju izvolili nobenega Slovenca v Rim, čeprav so bile volitve s čistim proporcionalnim sistemom!

Tovariša Bratino smo izvolili na Goriškem, ker se je angažirala DSL v celotni goriški pokrajini. To se lahko ponovi tudi z večinskim sistemom: v Trstu nam samo ta lahko vrne upanje, ker nas bo spodbudil k združenemu volilnemu nastopu.

Podobno velja za deželne volitve. Stranka SSK je v nevarnosti prav s proporcionalnim sistemom, ki je za deželo še vedno v veljavi. SSK je tudi pred petimi leti izvolila svojega predstavnika s proporcionalnim sistemom komaj na 61. mestu! Takrat smo volili 62 svetovalcev, letos pa jih bo štel deželni svet samo 60 zaradi demografskega padca. To pomeni, da bi bila SSK v nevarnosti vsekakor, tudi s starim proporcionalnim sistemom.

Nov proporcionalni volilni deželni zakon vnaša vstopni prag, ki je za SSK sploh nedosegljiv brez povezave z drugo večjo stranko! Vse to se dogaja s proporcionalnim volilnim sistemom...

Nam je do tega, da poudarimo, da proporcionalni sistem ni rešitev za manjšino in večinski njen poraz, kot bi se zdelo iz stališč SSK in SKP.

Za vse izvoljene zборе od Parlamenta do občin nam daje združen volilni nastop (slovenski oziroma slovensko - italijanski na naprednem volilnem kartelu) veliko več možnosti. Zato moramo prispevati za večinsko reformo, ker jo potem lahko izkoristimo v prid manjšini! Seveda, nujno bi bilo doseči t.i. zadržano možnost zastopstva. Gre za osnovno demokratično načelo, a njegova rešitev je kompleksna in zahtevna tako iz tehničnega kot iz političnega vidika tudi za nas. Zato moramo vse slovenske politične komponente stvar skupaj preštudirati in izdelati skupen predlog (enega ali več), ki nam bo ustrezal.

A vse to je odvisno od tega, če bodo reforme šle naprej: brez zmage DA na referendumu bodo stvari okostenele in se bo nadaljeval za demokracijo nevaren, na začetku opisan trend.

MB

Zadnja številka satiričnega lista "CUORE" je v celoti posvečena Jugoslaviji. Izposodili smo si nekaj vinjet. Poleg teh pa vsebuje vrsto resnih razmišljanj in koristnih informacij za vse, ki želijo pomagati prebivalcem.

18. APRILA BOMO NA VOLIŠČIH PREJELI 10 REFERENDUMSKIH VPRAŠANJ:

- DA za volilno reformo za senat;
- DA za volilno reformo na občinski in pokrajinski ravni;
- DA za odpravo pristojnosti vlade pri imenovanju vodstev javnih bank in hranilnic;
- DA za razpust Ministrstva za državne soudeležbe;
- DA za odpravo izrednih posegov v Južni Italiji;
- DA za odpravo členov zakona Jervolino - Vasalli, ki predvidevajo zaporno kazen za uživalce mamil;
- DA za odpravo sedanjega zakona o javnem finansiranju strank;
- DA za ukinitve ministrstva za kmetijstvo;
- DA za spremembo pristojnosti na področju nadzora okolja;

PREDLOGI DSL ZA NOV VOLILNI SISTEM

DSL se zavzema za uninominalna volilna okrožja, da bodo volilci lahko izbrali ljudi, ki so najbolj primerni za zastopanje njihovih interesov izven sistema korupcije in strankarskih veljakov.

Volitve po večinskem sistemu, v dveh krogih bodo omogočile državljanom, da bodo izbrali kdo naj vlada.

S proporcionalnim sistemom za 25% sedežev bo zagotovljena zastopnost vseh pomembnejših političnih sil.

18. APRILA OBRNIMO STRAN

DA

na referendumu za senat pomeni prisiliti parlament, da izglasuje nov volilni zakon v skladu z voljo državljanov in da nato razpiše vsedrjavne politične volitve;

DA

za pravila, ki naj omogočijo, da se na volitvah soočita alternativni sili: zmerni z zmernimi, napredni z naprednimi.

DA

da se bo levica združila in predstavila kot resen kandidat za vlado, da bodo državljanji končno imeli moč in poslali domov vse, ki so sestavljali sistem korupcije, celotni stari vodilni razred.

Nov volilni zakon za krajevne uprave

V teh dneh je Parlament dokončno sprejel zakonski predlog o NEPOSREDNI IZVOLITVI ŽUPANA oz. PREDSEDNIKA POKRAJINE TER OBČINSKEGA IN POKRAJINSKEGA SVETA, kar pomeni, da se bomo po vsej verjetnosti izognili enemu izmed dveh volilnih aprilskih referendumov. Junjske upravne volitve - volili bomo med drugim tudi za obnovo tržaške in goriške pokrajinske uprave - bodo torej potekale v znamenju novih pravil, ki dejansko vnašajo korenite spremembe.

Volilna reforma za krajevne uprave predstavlja predvsem pomemben korak z vidika institucionalnih reform in potrebe po novi legitimaciji političnega in demokratičnega življenja v naši državi. Osnovana je na principu večinskega mehanizma, kar pomeni, da bodo odslej prej nagrajena zavezništva kot pa posamezne stranke. Poglavitne novosti reforme bi povzeli v naslednjih točkah:

- splošno zmanjšanje števila svetovalcev;
- 4 letna mandatna doba (namesto sedanje 5-letne);
- obvezno zbiranje podpisov za predstavitev kandidatur in list (tudi za stranke, ki so predstavljene v Parlamentu);
- v občinah do 15.000 prebivalcev (tako je sklenila poslanska zbornica, medtem ko je bil predlog senata 20.000) pride do istočasne izvolitve župana in sveta po večinskem sistemu; glasuje se na isti glasovnici kandidata za župana in kandidata iz povezane liste z 1 preferenčnim glasom; izvoljen je kandidat, ki prejme večino glasov. Dve tretjini mest v občinskem svetu dobi lista, ki zmaga, ostala mesta so porazdeljena po proporcionalnem sistemu med ostalimi listami;
- v občinah nad 15.000 prebivalcev se neposredno izvoli župana, ki je povezan z eno ali več list. Glasovnica je ena vendar je možno glasovati za župana in za listo, ki nista njuno povezana. Izvoljen je kdor prejme absolutno večino glasov; če nihče tega ne doseže pride do balotaže med prvima dvema kandidatom. V drugi izmeni zmaga kdor prejme večino glasov. Zmagovalcem gre 60% svetovalskih mest, ostalih 40% so pro-

porčno porazdeljeni med ostalimi listami;

- tudi predsednik Pokrajine je izvoljen neposredno, kandidat mora biti povezan z eno ali več list; glasovnica je ena, glasuje se za kandidata za predsedniško mesto in za enega svetovalca med kandidati na listi, ki je povezana s predsedniško kandidaturo. Če nihče pri prvi izmeni ne doseže absolutne večine, pride do balotaže med prvima dvema kandidatom.
- noben spol ne sme praviloma presepati na listi dveh tretjin kandidatov.

Kaj pravzaprav pomeni ta reforma v naših domačih razmerah? Tržaška Pokrajina je zgovoren primer "nepravilnosti", saj je v obdobju dveh let doživela 18 - mesečno komisarstvo upravo in to zato, ker se stranke niso mogle po volitvah sporazumeti za sestavo programa in večine. Nov volilni sistem tega ne bo več dovolil.

Stranke se bodo morale predhodno dogovoriti in se sporazumeti o programih oz. o osebah ter o načelniku uprave, ki bodo program uresničili.

Glede tržaških pokrajinskih volitev je zelo verjetno, da bodo naslednje volitve najbolj nagradile nacionalistične - desničarske stranke (LpT in MSI) oz. Severno ligo. Bistvene važnosti je torej vprašanje kako se bodo napredne, v prvi vrsti levičarske stranke, predstavile na teh volitvah. Časa ni veliko, ustvariti pa je treba pogoje za čimširši napredni tabor (DSL je že ob zadnjih volitvah veliko prispevala za združitev naprednih sil), ki se bo predstavil z verodostojnimi programi in kvalificiranimi novimi obrazi, kar bo edinole omogočilo, da se predstavi tudi z realnimi možnostmi za volilno zmago. Drugače bomo resnično tvegali, da bomo v drugi volilni izmeni izbrali ne med napredno in konzervativno možnostjo, temveč med kandidatom iz vrst LpT in MSI.

Kakovostni skok je torej vse prej kot majhen. Bodo napredne stranke, kjer so Slovenci vključeni, sposobne najti skupni jezik za skupno mizo? Bodo sposobne premostiti ozke kontingentne strankarske interese za širši skupni interes demokratičnega Trsta?

NIVES KOŠUTA

Pred devetinštiridesetimi leti, na večer 3. aprila 1944 so Nemci opravili strahoviti pokol na openskem strelišču z usmrtiljivo 71 nedolžnih talcev. V nedeljo, 4. aprila se bodo krajevne borčevske organizacije poklonile spomenu z žalno svečanostjo na kraju ustrelitve. Na sliki spominski posnetek prve povojne žalne svečanosti dne 20. junija 1945.

Francija: problem ni večinski sistem, temveč levica

"Deset let je dovolj" so vzklikali maja 1968 generalu De Gaulleju, ki so ga naslednje leto tudi zapodili. Mitterand ima za seboj že 12 letno predsedovanje. Je torej treba govoriti o koncu levice, ki bo imela v novem parlamentu najmanj poslancev v svoji zgodovini? Zakaj pa? Čez dve leti bodo Francozi imeli predsedniške volitve in levica že ima dva odlična kandidata, Rocarda in Delorsa. Če bo eden uspel, bo lahko takoj razpustil parlament in prišel na svoj račun. Res ni racionalen francoski sistem z različno dolgimi mandatnimi dobami: predsednik 7 let, parlament 5. Nekateri se že dolgo zavzemajo za reformo, po kateri bi istočasno volili oboje in se tako izognili različnim večinam. Kar zadeva volilni sistem pa slišim te dni ugovore, ki so preveč poenostavljeni. Hočemo slabo sami sebi? Želimo darovati vlado Krščanski demokraciji v trenutku, ko izgublja konsenz? Uninominalni sistem pomeni zmago zmernih sil?

Spomnimo se najprej, da so v Franciji po letu 1981 dvakrat glasovali z večinskim sistemom in obakrat je zmagala levica, ki je prišla na vlado zahvaljujoč se večinskemu sistemu. Celo Lucio Magri je leta 1981 postal za kratek čas zagovornik večinskega sistema kot izhaja iz poročila na kongresu PDUP leta 1984.

Leta 1986 so imeli volitve s proporcionalnim sistemom in tu je zmagala desnica. Problem francoskih volitev torej ni večinski sistem, temveč razdrobljena levica. Zeleni, razbiti v svoji sredini, so se zaprli v ponosno samozadostnost. Socialisti so jih dolgo ignorirali preden so jih vzeli zares. O Marchaisu je verjetno najbolje kar molčati.

Levica se je predstavila na volitvah kot bi šlo za proporcionalni sistem, ki nagrajuje resnično in tudi izmišljeno kregarjenje, skupine in skupnice.

Desnica ni pridobila kdo ve koliko glasov. Tudi znotraj njenih vrst so globoke razlike, začeti s vprašanjem za

ali proti evropskemu združevanju. Toda vsaj med volilno kampanjo so bili sposobni držati načela: vsi za enega, eden za vse. Kaj bi se zgodilo s proporcionalnim sistemom? Nobena stranka ne bi imela večine sedežev v parlamentu. Bi to bila zmaga za levico? Del levice bi se verjetno določil za sodelovanje v vladi v podrejenem položaju v imenu "nujnosti, da država ima vlado", kot je vsa ta leta delala italijanska socialistična stranka. Preostali bi se lahko posvetili protestu, ki ne vodi nikamor. Velik praznik torej za socialiste in zelene, ki iščejo ministrske stolčke, kot tudi za komuniste, tockiste in zelene fundamentaliste, ki radi polnijo trge s protesti ne da bi bili kdaj prisiljeni, da gradijo programske smernice prave alternativne. Z večinskim sistemom pa bo levica prisiljena, da stopi na pot resne alternativne opozicije.

Toda, ali je mogoče tako odpraviti vse kritike na francoski volilni sistem? Nedvomno ne. Omejena proporcionalna zastopnost lahko popravi marsikateri eksces in zagotovi predstavništvo manjših sil v parlamentu.

Zato je tudi francoska parlamentarna komisija za ustavne spremembe predlagala, da bi 10% poslancev izvolili po proporcionalnem sistemu, kot tudi predlagata v Veliki Britaniji Dahrendorf in Hansard Society za največ 25% sedežev (enako kot predlaga referendumsko vprašanje o senatu v Italiji).

Toda kaj se konkretno utegne zgoditi v Italiji z večinskim sistemom? Kot potrjuje projekcije številnih raziskovalcev, od Mannheimerja do zadnje Arelove, bi levica (v zadnjem primeru celo same stranke Socialistične internacionale) pridobila absolutno večino sedežev.

Ne smemo se torej bati večinskega volilnega sistema, razen če nečemo nadaljevati v dosednji podrejeni vlogi socialistov in izključno besedni opoziciji komunistov, za kar se zavzemata Craxi in Garavini, ki sta se zato tudi združila v fronti za "ne".

AUGUSTO BARBERA
iz Unità, 23. marca 1993

SLOVENSKA KOMPONENTA DSL

Prireja v torek, 6. aprila ob 20. uri
v domu na Brdini na Opčinah

ODPRTO SREČANJE

na temo:

Razlogi, da glasujemo
DA na referendumih

18. aprila

Po 8. marcu enakopravnost kot privid

Dan žena ni več praznik

Iz leta v leto je opaziti v naših krajih med ženskami manj želje, da bi praznovali naš dan. Iz leta v leto iščemo vzroke in jih brez težav najdemo. Letos pa je odgovor kar preveč enostaven v svoji dramatičnosti. Kako naj

bi praznovali, ko se komaj nekaj deset kilometrov daleč ubijajo ljudje, ki so se do nedavnega imenovali bratje? In ti ljudje so si izmislili zločin, nad katerim se zgraža ves svet. Ni etnično čiščenje, to smo ved-

no poznali. Doživeli smo ga Slovenci v naših krajih med fašizmom in, čeprav v bistveno drugačni obliki, tudi Italijani v Istri po vojni. To današnjim fanatikom etnične čistosti ni bilo dovolj. Zamislili so si, da bodo morale ženske rojevati etnično čiste otroke. Etnično posiljevanje. Do nedavnega bratje se koljejo kot v času Turkov, ženske, do nedavnega enakopravne članice družbe, so postale nemo sredstvo za nasiljevanje očiščenih krajev. So postale kot zemlja, ki jo novi lastnik poseje, še manj, saj lastnik zemljo obdeluje, jo ščiti in hrani, teh žensk ne. So kot najlonska vrečka, s katero prinesemo domov kruh, nato pa jo vžremo v smeti.

Dan žensk smo do lani praznovali kot dan dosežkov ženskega gibanja. Spomnile smo se, da so pred 101 letom v Ameriki sežgali v tovarni stavkajoče ženske in mislile smo, da se kaj takega ne bo moglo ponoviti. Motile smo se. Dovolj je bilo, da so nekateri nori politiki spomnili, da hočejo etnično čisto državo in ženske so spet postale sredstvo, stvar brez pravic in brez duše.

Ampak sprašujemo se. Če je res tako. Kaj nameravajo z otroci, ki se rojevajo iz tega dejanja sovražstva? Jih bodo odvzeli materam in dali v vzgojo etnično čistim ženskam? Bodo iz njih naredili nove janičarje? Ali jih bodo materam pustili? V tem primeru namreč naj ne pozabijo, da vse kulture poznajo materin jezik in matično domovino, beseda očetnjava ne pripada več sodobnemu jeziku. Otroci bodo z materinim mlekom sesali sovražstvo do lastnih mater. Zato se po mojem mnenju ti otroci ne bi smeli roditi, ker bodo v obeh primerih poznali prej sovražstvo kot ljubezen.

Še nekaj bi rada povedala o ženskah v tej vojni. Ste opazile, da je na televiziji in slikah videti zelo malo žensk z orožjem v roki? Ženske so zbežale ali se skrivale. Ni kot med narodnoosvobodilno vojno. Ženske so v tej vojni razumele, da ni njihova vojna. Pomislile so na svoje otroke. Očete se niso spomnili, da bodo pustili sirote. Za njih je junaštvo, če koljejo očete drugih otrok ali če umrejo. Sprašujem se: je večje junaštvo umreti ali iz dneva v dan skrbeti, da otrok ne bo lačen, da ne bo jokal, da bo zrasel v poštenega človeka, 365 dni na leto za kakih 20 let? Na žalost pa se mi ponuja žalosten odgovor: matere same bodo otrokom govorile o junaštvu očetov in bodo svoje žrtvovanje iz ljubezni zasenčile kot nekaj naravnega. Bi ženske lahko ravnale drugače? Če bi se ženske ne kršile, če bi se s svojimi otroci postavile pred puške svojih mož in bratov in bi jim preprečile, da se koljejo, bi ženske zmagale, zmagala bi ljubezen. Toda ženske niso našle moči da bi to storile.

Zato smo tudi letos slavile 8. marec, da bi ženske vendar nekoč našle moč da se uprejo ljudem, ki jih lažno slepilo, kot je nacionalizem, lahko spremeni v krvoločne zveri.

TČ

Tisto rano jutro 9. marca 1943...

Skupina slovenskih fantov v Aquili marca 1943.

foto KROMA

Stodeset bivših deportirancev pretežno iz zamejstva, pa tudi iz primorskih krajev Slovenije je na jubilejnem srečanju dne 6. marca '93 proslavilo 50. obletnico prisilne mobilizacije.

Na srečanju je prisotne ugovoril Janko Simoneta:

“V imenu organizatorjev pozdravljam vse, ki ste se v tako velikem številu odzvali na današnje družabno srečanje, s katerim se želimo spomniti petdesetletnice tistega ranega jutra 9. marca 1943, ko so z bliskovito akcijo vojaki fašistične Italije prisilno mobilizirali še premlade letnike 1924-25 in 26 ter jih odpeljali v posebne bataljone v Aquilo. Zbrali smo se, da skupaj proslavimo ta lep jubilej v pristrčni družabnosti in obudimo spomine na tista žalostna doživetja. Že tako mladi fantje smo postali zavedni in vzljubili naše odpornišvo vključujoč se po večini v NOB. Danes, pa moramo nadaljevati boj za dosego tistih pravic, ki nam jih italijanska država še ni priznala in proti katerim se z vse večjo vnamo zoperstavljajo tukajšnje nazadnjaške sile. Še naprej si moramo prizadevati za tak zaščitni zakon, ki naj omogoči Slovencem v Italiji ne samo obstoj, ampak naj ustvari pogoje za nadaljnji razvoj.”

Gabrovec, 6. marec 1993

DEMOKRATIČNA STRANKA LEVICE

Tržaška federacija
Deželna skupina DSL
Deželni komite FJK

prirejajo
na Primorski postaji
v ponedeljek, 5. aprila 1993 ob 9.30
srečanje na temo:

**VSEDRŽAVNA IDENTITETA
IN NACIONALIZEM
V EVROPI**

DEMOKRATIČNA STRANKA LEVICE

Vabi
včlanjene in prijatelje na srečanje,
ki bo v sredo, 7. aprila 1993 ob 17.30
na sedežu v ulici S. Lorenzo in Selva
na sledečo temo:

**Razlogi, da glasujemo DA
na referendumih 18. aprila**

Kulturne dejavnosti na Opčinah

V petek, 12. marca je bil v Prosvetnem domu na Opčinah 25. redni občni zbor Slovenskega kulturnega društva Tabor. Po pregledu minule dejavnosti so člani izvolili nov odbor, ki bo opravljal društvo za dve leti. Potrjen je bil dosednji predsednik Viktor Sosič, ostali člani pa so: Anton Feri, Kostanca Filipovič, Ivan Gulič, Stanka Hrovatin, Nives Košuta, Bruno Sosič, Pavel Sosič, Zoran Sosič, Diana Spacal, Vinko Taučer, Loris Tavčar in Drago Vremec. Za nadzorni odbor so bili potrjeni: Lucija Hrovatin, Nori Jeric in Egidij Košuta.

Društvo je pred kratkim proslavljalo 25. letnico ustanovitve in neprekinjenega plodnega delovanja. Tudi za v bodoče se obeta bogata aktivnost. V petek, 19. marca se je društvena gledališka skupina predstavila z igro Genij v kratkih hlačah Slavka Pregla. Režiserka Edita Frančeškin je svojo nalogo odlično opravila. Mla-

di igralci, večina debutanti, so odrsko preizkušnjo solidno opravili. Bili so zlitni in sproščeni, polni mladostnega navdušenja, samozavestni. Mikavna je bila glasba Nevja Miklavčiča ter scena preprosta in učinkovita. Veliko zaslug za uspešno predstavo je treba pripisati marljivi odbornici Nori Jeric, ki je poskrbela tudi za izvorni gledališki list-glasilo o predstavi Utripi.

Nadalje glasbena dejavnost, za katero je zadolžena Nives Košuta, ima pripravljen bogat spored štirih koncertov.

V nedeljo, 28. marca je gostoval priznani trio Ekos, ki ga sestavljajo klarinetistka iz Kitajske, čelistka iz Avstralije in pianistka iz Rima. Naslednjo nedeljo, 4. aprila pa bo gost openskih glasbenih matinej, naš priznani Tržaški kvartet Glasbene Maticice. V aprilu bosta sledila še dva zanimiva in kvalitetna koncerta klasične glasbe.

Zanimiva bo brez dvoma kiparska razstava domačina Maria Sosiča v prvih dneh aprila. Društvena knjižnica Pinko Tomažič in tovariši je pripravila zanimiv večer posvečen našemu znanemu gledališkemu igralcu Stanu Rztresenu.

Veliko pozornosti bo posvetilo društvo tudi ohranjanju in izboljšanju prostorov Prosvetnega doma. Nujna so dela za temeljito popravilo strehe dvorane ker pronicanje vode lahko povzroči veliko škodo, ki lahko ohromi društveno dejavnost. Pravčasno bo treba poskrbeti tudi za ureditev razsvetljave na dvorišču po veljavnih predpisih in to pred že tradicionalnim poletnim praznikom Tabor 93.

Dela ne manjka za požrtvovalne openske kulturnike in smo prepričani, da bodo načrte tudi uresničili saj imajo široko razprostrane korenike domačega "consensa".

Na sliki: mladi igralci iz Opčin z igro Genij v kratkih hlačah.

Foto KROMA

Občina Doberdob končno odobrila dvojezični statut

Doberdobska občina ima končno odobren dvojezični statut v katerem so člani, ki predvidevajo rabo slovenskega jezika v uradnih aktih. Župan doberdobske občine Marjo Lavrenčič je nadvse zadovoljen nad razpletom dogodkov.

Končno ni več nobenih ovir, niti formalnih, ali drugih zadržkov, ki bi lahko preklicali veljavnost doberdobskega statuta. Dosežen je bil najpomembnejši korak na poti uveljavljanja in priznavanja pravic slovenske manjšine na Goriškem. Lavrenčič nam je povedal, da si je občina Doberdob priborila statut pravzaprav s pomočjo deželnega sodnega organa TAR, ki je samo apliciral zakonodajo, ki je v veljavi. Dokončna odobritev statuta in umik morebitnih prizivov s strani deželne uprave je po Lavrenčičevem mnenju najpomembnejša pridobitev za Slovence na Goriškem po II. svetovni vojni. Vendar pot do tako pomembnega uspeha ni bila lahka, nasprotno bila je precej zapletena. Kot je znano je TAR odvrnil črtanje členov, ki jih je goriški nadzorni organ zavrnil. Dobljena je bila prva bitka in to povsem nepričakovano. Odrlo se je novo vprašanje in sicer, če bo deželna uprava poskrbela za priziv na Državni svet v Rimu. Pravno vzeto je deželna uprava imela eno leto časa. Na pobudo deželnih svetovalcev DSL je lanskega septembra deželna vlada zagotovila, da ne bo postopala. Resnici na ljubo pa se je na ta korak pripravljala, saj so 12. decembra sprejeli formalni sklep s katerim je bil deželni legalni urad pooblaščen, da predloži priziv. Sklep je bil sprejet preden je deželni odbor sprejel notifikacijo s strani občine Doberdob. Vse pa je ostalo zamrznjeno. Prejšnji četrtek je deželni odbor z

novim sklepom preklical decembrski sklep. Medtem je potekel tudi dvo-mesečni rok v katerem je bilo mogoče predložiti priziv na notifikacijo.

Lavrenčič je povedal, da se je doberdobska uprava odločila, da notifikira odločitev o postopku razsodbe Predsedniku deželnega odbora. Korak je bil zavestno opravljen in diskretno speljan, ker je doberdobska uprava želela preizkusiti politično voljo deželne uprave za reševanje manjšinske problematike.

Odpira pa se konkretno novo poglavje in sicer kako aplicirati pravice, ki jih daje statut. Dodatnih finančnih sredstev ni na razpolago in si občina Doberdob zato ne more privoščiti prevajalca, da bi sproti prevajal vse uradne listine. Treba bo postopoma začeti s pripravami za popolno izvajanje statuta, kar bo po vsej verjetnosti enako zahtevna faza kot je bila prva, ko je prišlo do popolnega priznanja statuta.

DAROV IN PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so v sklad DELA prispevali tovariši: MILIČ Viktor - Samatorca 8.000 lir, MILIČ Luciano - Samatorca 8.000 lir;

V spomin na tovarišico Marino BERNETIČ daruje Zmaga BLAŽINA 30.000 lir za sklad DELA. V spomin na tovarišico Marino BERNETIČ in Rudija BLAŽIČA daruje Albin ŠKERK 100.000 lir za sklad DELA.

V spomin na tovariša Rudija BLAŽIČA daruje Stanka HROVATIN 50.000 lir za DELO.

V spomin na moža JOSIPA FERFOLJO daruje žena Gabrije-la s Proseka 30.000 lir za DELO.

Kamnolomi na Krasu

Tržiška sekcija in meddeželna komisija za gorska področja CAI-ja (italijanske planinske organizacije) sta 10. in 11. marca priredila v Romjanu dva večera na temo Kamnolomi na Krasu. Konferenco je podprla tudi Kraška gorska skupnost. V sredo so bili na sporedu diapozitivi, kjer so prikazali najznačilnejše kamnolome v Goriški pokrajini in kako slednji kvarijo okolje. Veliko je bilo predlogov za obnovo prvotnega naravnega okolja, kjer odprta zemlja zre v nebo. V zvezi s tem je arhitekt Bertani, izvedenec za teritorialno načrtovanje, obrazložil državno in deželno normativo glede kamnolomov in dejavnosti.

Drugi večer je bil posvečen okrogli mizi in je bil zelo zanimiv. Uvod je prinesel inž. Asquini iz Pordenona, ki je hkrati tudi predsednik osrednje komisije za varstvo gorskega okolja pri CAI-ju. Nanizal je štiri glavne težave, ki so povezane s kamnolomi: pomanjkanje načrtovanja, kritičen je bil do deželne uprave, ki še ni odobrila nobene ustrezne normative. Resna je tudi problematika ovrednotenja zapuščenih kamnolomov in nove možnosti,

da bi jih preuredili, ekonomska problematika kamnolomov in dejanska nova uporaba zapuščenih slednjih. Prvi je posegel Tullio Moimas (CAI), ki je obrazložil na koliko vrst delimo kamnolome, kritično se je dotaknil pomanjkanju kontrol s strani občin in nevarnost, ki preti iz strmih sten opuščanih kamnolomov. Izvedenec za karistiko Fabio Forti je povedal, da so bili nekoč kamnolomi potrebni, danes pa se za gradnjo uporabljajo lahko tudi drugi materiali. Stare kamnolome iz katerih so na roke pridobivali surovino za gradnjo se lažje pridobi za okolje. Kamnolomi za pridobivanje surovin za gradnjo so v tako velikem številu nepotrebni. Univerzitetni profesor za rastlinsko ekologijo Poldini, je obrazložil nevarnost za floro na področju kamnolomov. Uničenje domače flore in vrivanje tuje, povzroča veliko težav. V kamnolomih bi se lahko npr. uvedlo rastlinjake z domačimi rastlinami, s katerimi bi sproti zopet ustvarjali prvotno okolje na področjih opuščene kamnoloma. Arhitekt Bertani je povedal, da je odpiranje novih kamnolomov v sosednjih deželah pre-

povedan in da naša dežela zalaga sosedse z gradbeništvu potrebnimi surovinami. Nujno bo treba zopet uporabiti izvrženo blago. Geolog Graziani je bil mnenja, da je apnenec naravno bogastvo in se ga vedno mnogo rabi v industriji in gradbeništvu. Bodočnost mora biti usklajenost kamnolomov z načrtom za varstvo in obnovo teritoria po zaprtju kamnoloma. Zaskrbljujoč je tudi problem, ker je zapuščenih kamnolomov številčno očitno preveč. Žapuščeni kamnolomi postajajo vedno bolj mikavni za odlaganje odpadkov. V tem smislu ljudje sploh nimajo nobene kulture. Rešitev problematike kamnolomov je lahko tudi v tem, da se na njenih področjih uredi odlagališča smeti, ki pa morajo biti pravilno opremljena. Kar se tiče Krasa, pa je tako dejavnost odsvetoval, saj je Kras preveč občutljivo področje za odlagališče smeti in specifika terena bi lahko škodila podzemskim vodnim virom. V kamnolomih bi lahko tudi uredili muzeje na odprtem, športne objekte ali druge pobude. Inženir Bessega, ki se ukvarja z okoljem je med drugim podčrtal pomanjkanje vsakršne kon-

trole in je opozoril redke predstavnike občinskih uprav, da je veliko primerov netočnosti in kršenja zakonov. Mnenja je, da se odpadke v veliki meri lahko predela.

Predstavniki lastnikov kamnolomov, geom. Cola se je v marsičem strinjal s sogovorniki, vendar je bil mnenja, da je varstvo okolja prepuščena volji posameznikov. Sam je v svojem kamnolomu začel s sanacijo opuščanih področij kamnoloma. Menil je tudi, da brezbriznost javnih uprav in pomanjkanje sredstev, posebno v manjših občinah zadušijo vso dobro voljo. Predstavniki sindikatov Battistella je bil mnenja, da v tako težkem trenutku za delavce sili sindikate predvsem k zaščiti delovnih mest. Kritičen je bil do deželne uprave, ki nič ne naredi za problematiko kamnolomov. Predstavniki Kraške gorske skupnosti Busatto je predvsem obrazložil probleme glede pomanjkanja denarja in resnih kontrol na teritoriju. Zadnji je govoril predsednik goriške pokrajine Saccavini, ki je v glavnem povedal, da je na ozemlju goriške pokrajine ve-

liko kamnolomov, ker je pokrajina nasičena z velikimi gradbenimi objekti, npr: železnice, avtoceste, plinovodi, naftovodi itd., kar uničuje okolje. Saccavini je bil v diskusiji tarča ostrih napadov, vendar je predstavnik goriške pokrajine odločno odbil najostrejše kritike. Povedal je, da je pokrajina samo posrednik med deželo in občinami in ne more posegati na teritorij. Glede problematike odlaganja odpadkov, je povedal, da je zaskrbljujoča in zato upravo veliko stane. Odpadke namreč odnašajo čez meje pokrajine in celo v inozemstvo (Slovenijo). Odločno je tudi odbil tezo prof. Poldinija, ki je brez dlak na jeziku povedal, da nima nobenega zaupanja v politike. Saccavini je bil mnenja, da so tudi načrti tehnikov prevečkrat dvoumni, neracionalni in težko izvedljivi. Večer se je zaključil s pozitivnim strnjem vseh različnih misli, poslušalcev in tehnikov, ki se službeno ali prostovoljno ubadajo s problemi okolja. Treba je žal zabeležiti zaskrbljujočo odsotnost občinskih upraviteljev goriškega in kraškega območja.